ĢENERĀLADVOKĀTES LAILAS MEDINAS
SECINĀJUMI,
sniegti 2024. gada 5. septembrī [1]

Lieta C-346/23

***Banco Santander SA* kā *Banco Banif SA* tiesību pārņēmēja**
pret
Asociación de Consumidores y Usuarios de Servicios Generales-Auge*, kas pārstāv tās biedrus *Andrea* un *Alberto

(*Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Finanšu instrumentu tirgi – Direktīva 2004/39/EK – Prasība patērētāju interesēs – 52. panta 2. punkts – Patērētāju apvienību *locus standi* pārstāvēt atsevišķus patērētājus – Ieguldītāji/patērētāji – Juridiskā palīdzība patērētāju apvienībām – Atbrīvojums no pretējās puses tiesāšanās izdevumu segšanas – Ļaunprātīgas tiesāšanās risks

I. Ievads

1. Šī lieta ir par to, kā interpretējami noteikumi par patērētāju apvienību *locus standi* celt prasību patērētāju interesēs finanšu instrumentu tirgu kontekstā saskaņā ar Direktīvas 2004/39/EK [2] (turpmāk tekstā – "*MiFID I* direktīva") 52. panta 2. punktu. Pamatjautājums ir par to, vai tādas patērētāju apvienības *locus standi*, kas rīkojas patērētāju statusā esošu atsevišķu ieguldītāju vārdā, var tikt ierobežots, pamatojoties uz to finanšu produktu iedabu un vērtību, kuros šie ieguldītāji ir veikuši ieguldījumus. Tādējādi Tiesai būs iespēja izpētīt ieguldītāju aizsardzības, patērētāju aizsardzības un patērētāju interešu aizstāvībai pieejamo tiesiskās aizsardzības mehānismu pārklāšanos.

[1] Oriģinālvaloda – angļu.

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2004. gada 21. aprīlis), kas attiecas uz finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Padomes Direktīvas 85/611/EEK un 93/6/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2000/12/EK un atceļ Padomes Direktīvu 93/22/EEK (OV 2004, L 145, 1. lpp.). Tās vispārzināmais nosaukums ir "*MiFID I*".

II. Atbilstošās tiesību normas

a) Eiropas Savienības tiesības

MiFID I direktīva

2. *MiFID I* direktīvas 52. pants "Pārsūdzības tiesības" bija formulēts šādi:

"1. Dalībvalstis nodrošina to, ka jebkurš lēmums, kas pieņemts saskaņā ar normatīvajiem un administratīvajiem aktiem, kuri pieņemti saskaņā ar šo direktīvu, ir attiecīgi pamatots un ka par to ir tiesības vērsties tiesā. Tiesības vērsties tiesā piemēro arī tad, ja attiecībā uz atļaujas pieteikumu, kurā sniegta visa vajadzīgā informācija, nav pieņemts lēmums sešus mēnešu laikā pēc tā iesniegšanas.

2. Dalībvalstis paredz, ka viena vai vairākas no šādām iestādēm, kā noteikts attiecīgajos valstu tiesību aktos, patērētāju interesēs un saskaņā ar valstu tiesību aktiem var iesniegt prasību tiesā vai kompetentajās administratīvajās iestādēs, lai nodrošinātu, ka ir piemēroti valstu noteikumi šīs direktīvas īstenošanai:

a) valstu iestādes vai to pārstāvji;

b) patērētājorganizācijas, kam ir likumīgas intereses patērētāju aizsardzībā;

c) profesionālas organizācijas, kam ir likumīgas intereses rīkoties, lai aizstāvētu savus locekļus."

3. *MiFID I* direktīvas 53. pants "Ārpustiesas mehānisms, kas regulē ieguldītāju sūdzības" bija formulēts šādi:

"1. Dalībvalstis sekmē sūdzību un prasību lietderīgu un efektīvu procedūru izveidi patērētāju strīdu izšķiršanai attiecībā uz to ieguldījumu pakalpojumu un papildpakalpojumu sniegšanu, ko sniedz ieguldījumu sabiedrības, attiecīgā gadījumā izmantojot esošās iestādes.

[..]"

Direktīva 2014/65/ES (MiFID II)

4. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/65/ES (2014. gada 15. maijs) par finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Direktīvu 2002/92/ES un Direktīvu 2011/61/ES (OV 2014, L 173, 349. lpp., turpmāk tekstā – "*MiFID II* direktīva") 74. panta 2. punkts formulēts šādi:

"2. Dalībvalstis paredz, ka viena vai vairākas no šādām iestādēm, kā noteikts attiecīgajos valstu tiesību aktos, patērētāju interesēs un saskaņā ar valstu tiesību aktiem arī var iesniegt prasību tiesā vai kompetentajās administratīvajās iestādēs, lai nodrošinātu, ka ir piemēroti [Eiropas Parlamenta un Padomes] Regulas (ES) Nr. 600/2014 [(2014. gada 15. maijs) par finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012 (OV 2014, L 173, 84. lpp.)] un valstu noteikumi šīs direktīvas īstenošanai:

a) valsts struktūras vai to pārstāvji;

b) patērētāju organizācijas, kam ir likumīgas intereses patērētāju aizsardzībā;

c) profesionālas organizācijas, kam ir likumīgas intereses rīkoties, lai aizstāvētu savus locekļus."

b) Spānijas tiesības

5. *Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil* (2000. gada 7. janvāra Civilprocesa likums, 2000. gada 8. janvāra *BOE* Nr. 7, 575. lpp.; turpmāk tekstā – "*LEC*") 11. panta 1. punkts noteic, ka, neskarot cietušo personu individuālo *locus standi*, arī likumīgi izveidotām patērētāju un lietotāju apvienībām ir *locus standi* tiesā aizstāvēt savu biedru un pašas apvienības tiesības un intereses, kā arī patērētāju un lietotāju vispārējās intereses.

6. Saskaņā ar *Ley 1/1996, de 10 de enero, de asistencia jurídica gratuita* (1996. gada 10. janvāra Likums 1/1996 par bezmaksas juridisko palīdzību, 1996. gada 12. janvāra *BOE* Nr. 11, 793. lpp.; turpmāk tekstā – "Likums 1/1996") 2. papildnoteikumu patērētāju apvienības ir tiesīgas saņemt bezmaksas juridisko palīdzību, ja celtās prasības "tieši attiecas uz vispārējas, ikdienišķas un plaši izplatītas lietošanas vai patēriņa precēm vai pakalpojumiem".

7. Atbilstoši Likuma 1/1996 36. panta 2. punktam gadījumā, ja apvienības prasība tiesā netiek apmierināta, tai nav jāsedz pretējās puses tiesāšanās izdevumi neatkarīgi no prasības summas lieluma, un šos izdevumus nesedz arī konkrētie šajā tiesvedībā šīs apvienības pārstāvētie biedri.

8. *Real Decreto 1507/2000, de 1 de septiembre, por el que se actualizan los catálogos de productos y servicios de uso o consumo común, ordinario y generalizado y de bienes de naturaleza duradera, a efectos de lo dispuesto, respectivamente, en los artículos 2, apartado 2, y 11, apartados 2 y 5, de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y normas concordantes* (2000. gada 1. septembra Karaļa dekrēts 1507/2000, ar kuru atjaunina vispārējas, ikdienišķas un plaši izplatītas lietošanas vai patēriņa preču un pakalpojumu, ka arī ilgizturīgo preču sarakstus, kā noteikts Vispārējā likuma par patērētāju un lietotāju tiesību aizsardzību 2. panta 2. punktā un 11. panta 2. un 5. punktā un citās attiecīgajās tiesību normās; 2000. gada 12. septembra *BOE* Nr. 219, 31349. lpp.) I pielikuma C) daļas 13. punkts šo vispārējas, ikdienišķas un plaši izplatītas lietošanas vai patēriņa preču un pakalpojumu lokā vispārīgi iekļauj arī banku un finanšu pakalpojumus.

9. Gan *Ley Orgánica 6/1985, de 1 de julio, del Poder Judicial* (1985. gada 1. jūlija Konstitutīvais likums par tiesu varu; 1985. gada 2. jūlija *BOE* Nr. 157, 20632. lpp.) 11. panta 2. punkts, gan *LEC* 247. panta 2. punkts vienādi noteic, ka tiesām ar motivētu lēmumu jānoraida prasības, blakussūdzības un iebildumi, kas iesniegti, lai ļaunprātīgi izmantotu tiesības, vai kas izraisa likuma vai procesuālo noteikumu apiešanu.

III. Fakti, tiesvedība un prejudiciālais jautājums

10. Laikposmā no 2007. gada maija līdz 2009. gada martam divas fiziskas personas – *Alberto* un *Andrea* ar *Banco Banif SA* (tagad *Banco Santander SA*; turpmāk tekstā – "*Banco Santander*") noslēdza piecus finanšu produktu iegādes pasūtījumus, katru vērtībā no 150 000 EUR līdz 300 000 EUR, kopsummā par 900 000 EUR.

11. Visas iegādes tika noslēgtas laikā, kad bija piemērojama *MiFID I* direktīva.

12. *Asociación de Consumidores y Usuarios de Servicios Generales-Auge* (Vispārējo pakalpojumu patērētāju un lietotāju apvienība "*Auge*"; turpmāk tekstā – "*Auge*") savu biedru *Alberto* un *Andrea* vārdā cēla prasību pret *Banco Banif SA*, lūdzot šos līgumus par finanšu produktu iegādi atzīt par spēkā neesošiem piekrišanas neesamības dēļ. Tā arī lūdza atmaksāt ieguldītājiem summu 481 634,14 EUR kopā ar komisijas maksām, izdevumiem un procentiem. Šī prasība pirmajā instancē tika daļēji apmierināta attiecībā uz konkrētiem iegādes pasūtījumiem. Līdz ar to kredītiestādei tika piespriests atmaksāt prasītājiem summu 462 515,74 EUR, pieskaitot likumiskos procentus par laiku no attiecīgo par spēkā neesošajiem atzīto ieguldījumu veikšanas dienas.

13. Atbildētāja kredītiestāde par pirmās instances tiesas spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Audiencia Provincial de Granada* (Granādas provinces tiesa, Spānija). Šī tiesa noraidīja minēto apelācijas sūdzību un atstāja negrozītu pirmās instances spriedumu, uzskatot, ka atbildētāja nav ņēmusi vērā klientu ieguldītāja profilu un nav pirms līguma noslēgšanas sniegusi viņiem skaidru un pilnīgu informāciju par riskiem, kas saistīti ar produktiem, par kuriem tie slēdza līgumu, lai veiktu ieguldījumus.

14. Atbildētāja kredītiestāde iesniedzējtiesā iesniedza ārkārtas pārsūdzību procesuālā pārkāpuma dēļ un kasācijas sūdzību. Tā apgalvo, ka *Auge* neesot *locus standi* celt prasību savu biedru vārdā tāpēc, ka produkti, par kuriem noslēgti līgumi, ir nevis vispārējas un plaši izplatītas lietošanas preces, bet gan spekulatīvi finanšu produkti ar augstu ekonomisko vērtību, kas pārsniedz ikdienišķajiem patēriņa produktiem piemītošo vērtību.

15. *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija) uzsver, ka tā vispārīgi ir atzinusi patērētāju apvienību *locus standi* celt *MiFID I* direktīvā paredzētās prasības savu biedru aizstāvībai, t.sk. arī tiesvedībās, kurās lietas dalībniece ir bijusi pati *Auge*.

16. Tomēr divās konkrētās lietās *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) ir konstatējusi, ka *Auge* kā patērētāju apvienībai nav *locus standi*, lai aizstāvētu patērētāju individuālās intereses saistībā ar ieguldījumiem spekulatīvos finanšu produktos ar augstu ekonomisko vērtību, tāpēc ka šie ieguldījumi nav vispārējas, ikdienišķas un plaši izplatītas lietošanas vai patēriņa preces vai pakalpojumi. Šajā ziņā tā atzina, ka saskaņā ar Spānijas tiesībām šis patērētāju un lietotāju apvienību *locus standi* ir paredzēts šo patērētāju un lietotāju tiesību aizsardzībai tad, ja šīs tiesības tieši attiecas uz vispārējas, ikdienišķas un plaši izplatītas lietošanas vai patēriņa precēm vai pakalpojumiem.

17. Šajos spriedumos *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) ir secinājusi, ka ir tādi finanšu pakalpojumi, kas savas iedabas un apstākļu dēļ – ņemot vērā šajos pakalpojumos iesaistītās lielās naudas summas un šo pakalpojumu spekulatīvo iedabu – nav klasificējami par "vispārējas, ikdienišķas un plaši izplatītas lietošanas pakalpojumi". Tas gan nozīmējot nevis to, ka šie skartie konkrētie ieguldītāji nevarētu paši celt prasību savu tiesību aizsardzībai, bet gan to, ka tie nedrīkst celt prasību ar patērētāju apvienības starpniecību, lai izvairītos no prasības celšanai vajadzīgo tiesas izdevumu maksāšanas, kā arī no riska, ka tiks piespriests segt tiesāšanās izdevumus, kas var rasties gan zemākajās instancēs, gan kasācijas instancē.

18. Mērķis ir šādi izvairīties no patērētāju apvienību īpašā *locus standi* krāpnieciskas vai ļaunprātīgas izmantošanas lietās, kurās patērētāja statuss vairs nav tik izteikts, ņemot vērā lietas īpatnības un prasības summu. Iesniedzējtiesa norāda, ka pretējā gadījumā tiesības uz bezmaksas juridisko palīdzību, kas šīm apvienībām ir atzītas savu biedru interešu aizstāvībai tiesvedībā, varētu tikt ļaunprātīgi izmantotas.

19. Visbeidzot *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) paskaidro, ka savā judikatūrā tā nav noliegusi, ka patērētāju statuss ir arī ieguldītājiem, kuru mērķis ir peļņas gūšana un kuri darbojas ar savu komercdarbību vai profesionālo darbību nesaistītā jomā, pat ja to ieguldījumi ir sarežģīti vai lielā summā. Tomēr tā ir apšaubījusi patērētāju apvienības *locus standi* vairākos konkrētos gadījumos, kad, ņemot vērā lietas apstākļus, pastāv procesuālo noteikumu apiešana. Tā izpaužas kā izvairīšanās no tiesas izdevumu maksāšanas un pretējās puses tiesāšanās izdevumu segšanas, tiesājoties nevis pašiem, bet gan ar kādas patērētāju apvienības starpniecību, tādējādi kaitējot gan pretējai pusei, gan Valsts kasei.

20. Šādos apstākļos *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai – ņemot vērā, ka patērētāju apvienībām ir *locus standi*, lai tiesā pārstāvētu ieguldītājus/patērētājus, kuri ceļ prasību saistībā ar ieguldījumu pakalpojumu sabiedrības pienākumu neizpildi sarežģītu finanšu produktu tirdzniecībā – valsts tiesas šo *locus standi* izņēmuma kārtā var ierobežot tad, ja kādā individuālā prasībā augstas finansiālās kapacitātes ieguldītāji, kas veic par ikdienišķiem un plaši izplatītiem neuzskatāmus darījumus, tiesājas patērētāju apvienības aizsegā un tādējādi var gūt labumu no iespējama atbrīvojuma no tiesāšanās izdevumiem tiesvedībā par ļoti liela apmēra prasību, izvairoties no tiesas izdevumu maksāšanas un pretējās puses tiesāšanās izdevumu segšanas nepamatotu vai pat ļaunprātīgu prasību gadījumā?"

21. Rakstveida apsvērumus iesniedza *Auge*, *Banco Santander*, Spānijas valdība un Eiropas Komisija. Tiesas sēdē, kas notika 2024. gada 8. maijā, šie lietas dalībnieki sniedza mutvārdu paskaidrojumus un atbildēja uz Tiesas uzdotajiem jautājumiem.

IV. Izvērtējums

22. Ar vienīgo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj valsts judikatūru, kas izņēmuma kārtā ierobežo patērētāju apvienību *locus standi* pārstāvēt kādu patērētāju statusā esošu ieguldītāju konkrētu kategoriju individuālās intereses, pamatojoties uz to finanšu produktu monetāro vērtību un iedabu, kuros šie ieguldītāji ir veikuši ieguldījumus. Iesniedzējtiesa vēlas arī noskaidrot, vai ir nozīme apstāklim, ka šādās situācijās patērētāju apvienības gūst labumu no bezmaksas juridiskās palīdzības un ka to pārstāvētās personas izvairās no tiesas izdevumu maksāšanas un pretējās puses tiesāšanās izdevumu segšanas.

23. Iesniedzējtiesas jautājums izriet no diviem specifiskiem Spānijas tiesiskā regulējuma aspektiem. Pirmkārt, patērētāju apvienības ir tiesīgas aizstāvēt ne tikai "patērētāju [..] vispārējās intereses", bet arī "savu biedru [..] tiesības un intereses"[3]. Otrkārt, patērētāju apvienības ir tiesīgas saņemt bezmaksas juridisko palīdzību, ja celtās prasības "tieši attiecas uz vispārējas, ikdienišķas un plaši izplatītas lietošanas vai patēriņa precēm vai pakalpojumiem"[4]. Šādos gadījumos, ja apvienības prasība tiesā netiek apmierināta, tai nav jāsedz pretējās puses tiesāšanās izdevumi; šos izdevumus nesedz arīdzan konkrētie biedri, kurus tiesvedībā pārstāv šī apvienība.

24. Iesniedzējtiesas šaubas ir par to, vai ar *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktu ir saderīga tiesu veiktā interpretācija, ar kuru patērētāju apvienības *locus standi* tiek noteikti ierobežojumi.

[3] *LEC* 11. panta 1. punkts. Skat. šo secinājumu 5. punktu.

[4] Likuma 1/1996 2. papildnoteikums. Skat. šo secinājumu 6. punktu.

25. Iesniedzējtiesa paskaidro, ka saskaņā ar tās judikatūru patērētāju statuss ir ieguldītājiem, kad tie darbojas kādā ar savu komercdarbību vai profesionālo darbību nesaistītā jomā (turpmāk tekstā – "ieguldītāji/patērētāji")[5]. Tā arī atzinusi, ka patērētāju apvienībām vispārīgi ir *locus standi* aizstāvēt ieguldītāju/patērētāju intereses. Tomēr tā vēlas zināt, vai tādu patērētāju apvienību kā, piemēram, *Auge*, *locus standi* tad, kad tās pārstāv savu biedru individuālās intereses, var ierobežot, pamatojoties uz tādu veikto ieguldījumu iedabu un vērtību, kurus nevar uzskatīt par vispārējas, ikdienišķas un plaši izplatītas lietošanas vai patēriņa produktiem. Iesniedzējtiesa paskaidro, ka, ņemot vērā patērētāju apvienībām piemērojamo bezmaksas juridiskās palīdzības sistēmu, patērētāju apvienību *locus standi* atzīšana šādos apstākļos varētu novest pie procesuālo noteikumu apiešanas, kas izpaužas kā izvairīšanās no tiesas izdevumu maksāšanas un tiesāšanās izdevumu segšanas.

26. Pirms pievērsties iesniedzējtiesas uzdotajam prejudiciālajam jautājumam, vispirms jānosaka pamatlietā *ratione temporis* piemērojamā tiesību norma.

a) Ievadapsvērumi par "ratione temporis" piemērojamo tiesību normu

27. *MiFID I* direktīva tika atcelta no 2017. gada 3. janvāra, kad stājās spēkā *MiFID II* direktīva[6]. *MiFID II* direktīvas 74. panta 2. punkts reglamentē tajā uzskaitīto struktūru tiesības celt prasību patērētāju interesēs. Tas ir formulēts gandrīz identiski *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktam. *MiFID II* direktīvas 74. panta 2. punkta pirmajā teikumā ir ietverta partikula "arī", kas skaidri norāda, ka tajā uzskaitīto iestāžu tiesības celt prasību ir papildtiesības šā panta 1. punktā noteiktajām pārsūdzības tiesībām.

28. Iesniedzējtiesa uzskata, ka pamatlietā *ratione temporis* piemērojamā tiesību norma ir *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punkts, jo visi attiecīgie finanšu darījumi ir noslēgti šīs direktīvas piemērojamības laikā.

29. Tiesas sēdē Tiesa vaicāja Komisijai, vai attiecīgā norma, kas reglamentē tiesības celt prasību, ir materiālo tiesību vai procesuālo tiesību norma, lai noteiktu, kura direktīva piemērojama *ratione temporis*. Komisija norādīja, ka attiecīgā norma pēc savas iedabas ir procesuāla un tas, vai piemērojama *MiFID I* direktīva vai *MiFID II* direktīva, jānoskaidro, ņemot vērā prasības celšanas brīdi.

30. Šajā ziņā jāatgādina pastāvīgās judikatūras atziņa, ka procesuālo tiesību normas parasti ir piemērojamas no dienas, kad tās stājas spēkā, – atšķirībā no materiālo tiesību normām, kas parasti tiek interpretētas kā tādas, kas uz situācijām, kuras izveidojušās pirms to stāšanās spēkā, attiecas tikai tiktāl, cik no to noteikumiem, mērķa vai sistēmas skaidri izriet, ka tām ir piešķirama šāda iedarbība[7].

31. Tiesas sēdē *Auge* norādīja, ka prasību tā cēlusi 2015. gadā. Tiesai iesniegtajos lietas materiālos redzams, ka prasība ir celta pirms 2017. gada.

[5] Terminu "ieguldītāji/patērētāji" sīkāk aplūkoju šo secinājumu 65. un nākamajos punktos.

[6] Saskaņā ar *MiFID II* direktīvas 93. panta 1. punktā izklāstītajiem nosacījumiem.

[7] Spriedums, 2021. gada 3. jūnijs, *Jumbocarry Trading* (C-39/20, EU:C:2021:435, 28. punkts).

32. Ciktāl *Auge* prasība ir celta pirms *MiFID II* direktīvas stāšanās spēkā – tas gan jāpārbauda iesniedzējtiesai –, *ratione temporis* piemērojamā norma ir *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punkts. Tādēļ nav jānoskaidro, vai *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punkts un *MiFID II* direktīvas 74. panta 2. punkts ir procesuālo vai materiālo tiesību normas.

33. Katrā ziņā, kā Komisija norādīja tiesas sēdē, tā kā *MiFID II* direktīvas 74. panta 2. punkta formulējums ir gandrīz identisks *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punkta formulējumam, jebkura šīs otrās normas interpretācija ir vienlīdz attiecināma arī uz pirmo.

34. Ņemot vērā iepriekš minēto, mana juridiskā analīze balstās uz premisu, ka *ratione temporis* piemērojamā tiesību norma ir *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punkts.

b) Par prasības, kas saskaņā ar MiFID I direktīvas 52. panta 2. punktu celta "patērētāju interesēs", apjomu: kolektīvās vai arī individuālās intereses?

35. *Banco Santander* un Spānijas valdība būtībā apgalvo, ka pamatlietā izvirzītais jautājums ir tāds, kas neietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, un ka Tiesas kompetencē nav atbildēt uz uzdoto jautājumu. Tās uzskata, *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punkts reglamentē tikai patērētāju apvienību tiesības celt prasību patērētāju *kolektīvo*, nevis *individuālo* interešu aizstāvībai. Tādējādi – to ieskatā – izvirzītais jautājums ir par to, kā interpretējams Spānijas tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru patērētāju apvienībām ir *locus standi* celt prasību, lai aizstāvētu ne tikai kolektīvās, bet arī individuālās intereses.

36. Ciktāl *Banco Santander* un Spānijas valdība apstrīd Tiesas kompetenci, pietiek vien norādīt, ka ar minēto jautājumu iesniedzējtiesa lūdz skaidrojumu, kā interpretēt Savienības tiesību normu. Šajā ziņā jānorāda, ka, lai gan saskaņā ar LESD 267. pantu ierosinātajā tiesvedībā valsts tiesību normu interpretācija ir dalībvalstu tiesu, nevis Tiesas ziņā un Tiesas kompetencē nav lemt par valsts tiesību normu saderīgumu ar Savienības tiesībām, Tiesas kompetencē tomēr ir sniegt valsts tiesai visus norādījumus par Savienības tiesību normu interpretāciju, kas ļautu tai izvērtēt šo normu saderīgumu ar Savienības tiesisko regulējumu [8].

37. Šajā lietā, lai atbildētu uz iesniedzējtiesas jautājumu, jānosaka termina "patērētāju interesēs" tvērums saistībā ar prasību, kas celta atbilstoši *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktam. Minētais aspekts attiecas uz šīs tiesību normas materiālo piemērošanas jomu. No tā izriet, ka Tiesas kompetencē ir atbildēt uz šo jautājumu.

38. Par šā jautājuma būtību jāteic, ka *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktā dalībvalstīm ir noteikts pienākums paredzēt, ka viena vai vairākas no šajā tiesību normā uzskaitītajām struktūrām, kā noteikts attiecīgajos valstu tiesību aktos, patērētāju interesēs un saskaņā ar valstu tiesību aktiem var iesniegt prasību tiesā vai vērsties kompetentajās administratīvajās iestādēs, lai nodrošinātu, ka ir piemēroti valstu noteikumi šīs direktīvas īstenošanai. Šajā tiesību normā uzskaitītās struktūras ir šādas: a) valstu iestādes vai to pārstāvji, b) patērētājorganizācijas, kam ir likumīgas intereses patērētāju aizsardzībā, un c) profesionālas organizācijas, kam ir likumīgas intereses rīkoties, lai aizstāvētu savus locekļus.

[8] Šajā ziņā skat. spriedumu, 2024. gada 8. maijs, *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* (Tiesnešu apvienība) (C-53/23, EU:C:2024:388, 14. punkts), un spriedumu, 2022. gada 21. jūnijs, *Ligue des droits humains* (C-817/19, EU:C:2022:491, 240. punkts).

39. Turpinājumā izklāstīto iemeslu dēļ uzskatu, ka šajā tiesību normā rodamais termins "patērētāju interesēs" ir pietiekami plašs un paredz dalībvalstīm iespēju pēc saviem ieskatiem noteikt šo interešu, kas var būt gan kolektīvas, gan individuālas, precīzu tvērumu.

40. Proti, jānorāda, ka *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktā vārds "patērētāju" ir izteikts daudzskaitļa ģenitīvā. Daudzskaitļa lietojums norāda uz attiecīgās darbības *kolektīvo dimensiju*. Dalībvalstīm jāparedz mehānisms, kas ļautu vienai vai vairākām no minētajā pantā uzskaitītajām iestādēm aizstāvēt *dažnedažādus* patērētājus un viņu intereses finanšu un ieguldījumu pakalpojumu jomā.

41. Citādi 52. panta 2. punktā nav konkretizēts attiecīgo patērētāju interešu precīzs tvērums vai, precīzāk, tas, vai struktūras, kurām ir *locus standi* celt prasību, ir tiesīgas aizstāvēt vienīgi patērētāju *kolektīvās intereses*, kas tiek saprastas kā patērētāju vispārējās intereses [9], vai arī kādas noteiktas patērētāju grupas *individuālās* intereses.

42. Tādējādi prasību, kas celtas saskaņā ar *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktu, precīzs tvērums jānosaka katras dalībvalsts iekšējā tiesiskajā kārtībā, ņemot vērā patērētāju intereses, kuru aizsardzībai šīs prasības paredzētas.

43. Proti, *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punkts ir formulēts vispārīgi un ar to netiek izsmeļoši saskaņotas valstu tiesību normas, kas reglamentē prasības, kuras var celt tajā uzskaitītās struktūras, tostarp patērētāju organizācijas.

44. Šajā ziņā no *MiFID I* direktīvas 2. apsvēruma izriet, ka šajā direktīvā tiek paredzēta "*saskaņošanas pakāpe, kas vajadzīga*, lai ieguldītājiem nodrošinātu augstu aizsardzības līmeni" [10]. Lai gan ar šo direktīvu atbilstoši tās 5. apsvērumā teiktajam tiek izveidots "visaptverošs regulatīvs režīms" noteiktās finanšu tirgu jomās [11], tās noteikumu izpildes līdzekļi nav pilnībā saskaņoti.

45. Tas izriet jau no *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punkta formulējuma, kurā divreiz ir izdarīta atsauce uz valsts tiesību aktiem. Pirmkārt, tas, kurām no šajā normā uzskaitītajām iestādēm ir tiesības celt prasību, ir nosakāms valstu tiesību aktos. Otrkārt, šo iestāžu tiesības celt prasību ir īstenojamas "saskaņā ar valstu tiesību aktiem". Tādējādi ar šo atsauci uz valstu tiesību aktiem Savienības likumdevējs ir atstājis katras dalībvalsts ziņā noteikt prasību celt tiesīgās struktūras un noteikt izpildes modeli, tiesiskās aizsardzības mehānismus, aizsargājamo patērētāju interešu tvērumu un ar prasību celšanu saistītos nosacījumus.

[9] Par kolektīvo interešu jēdziena definīciju ir ticis diskutēts tiesību doktrīnā. Skat. Boré, L., *La défense des intérêts collectifs par les associations devant les juridictions administratives et judiciaires*. LGDJ, Parīze, 1997, 3. lpp., kurā norādīts, ka kolektīvās intereses skar vismaz divas personas un nav svarīgi, vai tās skar divas personas vai divus miljardus personu, jo tāda ir "šīs vārdkopas burtiskā nozīme, tā ir skaidra un vienkārša" ("*C'est un intérêt qui concerne au moins deux personnes. Qu'il en concerne deux ou deux milliards, peu importe, cela reste un intérêt collectif. Tel est le sens littéral du mot; il est clair et simple*"). Savukārt, runājot par kolektīvo interešu jēdziena juridisko definīciju, tas pats autors atzīst, ka tā ir "neskaidra un debatējama" ("*Son sens juridique, au contraire, est obscure et discuté*"). Skat. Calais-Auloy, J., Temple, H., un Depincé, M., *Droit de la consommation*. 10. izd., Parīze, Dalloz, 2020, 719. lpp., kuri kolektīvās intereses definē kā "intereses, kas ir pusceļā starp atsevišķu patērētāju individuālajām interesēm un visu iedzīvotāju vispārējām interesēm" ('*interêt qui se trouve à mi-chemin entre les intérêts individuels de quelques consommateurs et l'intérêt général de tous les citoyens*'). Skat. šo secinājumu 48. un nākamos punktus.

[10] Mans izcēlums. Skat. ģenerāladvokāta M. Kamposa Sančesa-Bordonas [*M. Campos Sánchez-Bordona*] secinājumus lietā *Khorassani* (C-678/15, EU:C:2017:100, 21. zemsvītras piezīme).

[11] Skat. Daams, L., *Private enforcement im Kapitalmarktrecht – Das Verhältnis von Aufsichts- und Zivilrecht nach der MiFID II*, Verlag Dr. Kovač, Hamburga, 2021, 96. lpp., kurā ir norāde uz "pilnīgu saskaņošanu konkrētā jomā" ("*bereichsspezifische Vollharmonisierung*"). *MiFID II* direktīvas 7. apsvērumā teikts, ka "tā kā [*MiFID II* direktīvas] galvenais mērķis un priekšmets ir saskaņot valstu noteikumus tajā minētajās jomās, tas būtu jābalsta uz Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 53. panta 1. punktu."

46. *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktā uzskaitītās dažādās to struktūru kategorijas, kuras atkarībā no valsts tiesību aktiem ir tiesīgas celt prasību tiesā, lai aizsargātu patērētāju intereses finanšu pakalpojumu jomā, atspoguļo dalībvalstu atšķirīgās pieejas un tradīcijas jautājumā par primāro atbildību saistībā ar patērētāju interešu aizstāvības noteikumu izpildi. Atšķirība būtībā izpaužas tajā, vai primārā atbildība par izpildi gulstas uz publiskajām iestādēm (publiski tiesiskā izpilde) vai uz patērētāju apvienībām un profesionālām organizācijām (privāttiesiskā izpilde), vai arī uz abām kategorijām kopā [12]. Līdz ar to atkarībā no dalībvalstu izvēles atbildība celt prasību patērētāju interesēs, lai nodrošinātu valsts noteikumu par *MiFID I* direktīvas īstenošanu piemērošanu, var būt vienīgi vai primāri valstu iestādēm vai to pārstāvjiem (52. panta 2. punkta a) apakšpunkts) (publiskās izpildes modelis) [13]. Dalībvalstis var arī nolemt, ka atbildība gulstas vienīgi vai primāri uz patērētāju organizācijām, kam ir likumīgas intereses patērētāju aizsardzībā saskaņā ar 52. panta 2. punkta b) apakšpunktu, un/vai profesionālajām organizācijām, kam ir likumīgas intereses rīkoties, lai aizstāvētu savus locekļus saskaņā ar 52. panta 2. punkta c) apakšpunktu (privāttiesiskās izpildes modelis).

47. Izpildes modeļa izvēle ietekmē aizsargājamo patērētāju interešu tvērumu. Publiskās iestādes aizsargā vispārējās intereses. Patērētāju organizācijas arī galvenokārt aizsargā vispārējās patērētāju intereses [14]. Tomēr nav izslēdzams, ka atkarībā no valsts tiesiska regulējuma patērētāju apvienībām var tikt piešķirtas tiesības celt prasību individuālo interešu aizstāvībai [15]. Patērētāju individuālo interešu aizstāvība (finanšu un ieguldījumu pakalpojumu jomā) šķiet esam īpaši nozīmīga saistībā ar izpildes iespēju, kas minēta *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punkta c) apakšpunktā, jo šajā normā ir minētas "profesionālas organizācijas, kam ir likumīgas intereses rīkoties, lai *aizstāvētu savus locekļus*" [16].

48. Plašākā kontekstā ir svarīgi ņemt vērā apstākli, ka *MiFID I* direktīvas pieņemšanas laikā (2004. gadā) Eiropas Savienībā tiesiskās aizsardzības līdzekļu saskaņošanas pakāpe patērētāju interešu aizstāvības jomā kopumā bija *ārkārtīgi zema* [17].

[12] Vispārīgi skat. Cafaggi, F., un Micklitz, H. W., *New Frontiers of Consumer Protection: The Interplay between Private and Public Enforcement*, Intersentia, Antverpene, 2009; Fairgrieve, D., un Lein, E., *Extraterritoriality and Collective Redress*, Oxford University Press, Oksforda, 2012; Hodges, C., *The Reform of Class and Representative Actions in European Legal Systems: A New Framework for Collective Redress in Europe*, Hart, Oksforda, 2008, 15. un nākamās lpp.

[13] *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktā noteiktās tiesības iesniegt prasību neskar kompetento iestāžu pilnvaras saskaņā ar 50. panta 2. punkta e) apakšpunktu pieprasīt izbeigt jebkuru darbību vai praksi, kas ir pretrunā noteikumiem, kuri pieņemti, īstenojot *MiFID I* direktīvu, kā arī atbilstoši *MiFID I* direktīvas 51. pantam pilnvaras piemērot administratīvus sodus.

[14] Skat. Hodges, C., *The Reform of Class and Representative Actions in European Legal Systems*, minēts iepriekš šo secinājumu 12. zemsvītras piezīmē, 15. lpp., kurā norādīts, ka "tas, par ko tāda privāta struktūra kā patērētāju apvienība var celt prasību, tradicionāli ir aprobežojies ar rīkojumiem novērst vai izbeigt pārkāpumu, lai aizsargātu vispārējās patērētāju intereses, nevis aizstāvētu individuālas intereses vai atlīdzinātu individuālus zaudējumus".

[15] Tā tas šķiet esam Spānijas tiesību sistēmā, kā to izklāstījusi iesniedzējtiesa. Saistībā ar patērētāju grupas *individuālām interesēm* celtu prasību piemēri ir sastopami arī Francijas patērētāju tiesību aktos. Viens no tiem ir *action de groupe simplifiée* (vienkāršotā grupas prasība), kas paredzēta *code de la consommation* (Patērētāju kodekss) L623-14. pantā. Šī norma ļauj patērētāju apvienībām celt prasību, ja ir zināma patērētāju identitāte un skaits un ja patērētājiem ir nodarīts viens un tas pats kaitējums. Cits piemērs ir *action en représentation conjointe* (kopīgas pārstāvības prasība), kas paredzēta Patērētāju kodeksa L622-1. pantā. Tiesības celt prasību par zaudējumu atlīdzību gadījumā, kad vienas un tās pašas personas rīcības rezultātā *vairākiem konkrētiem patērētājiem* ir nodarīts personīgs kaitējums, šī tiesību norma piešķir jebkurai par valsts mērogā pārstāvētu atzītai patērētāju apvienībai, ja vismaz divi no attiecīgajiem patērētājiem ir devuši tai šādu pilnvarojumu. Tiesību doktrīnā ir norādīts uz šīs "*made in France*" prasības atšķirtspēju tajā, ka tā ir nošķirta no patērētāju kolektīvajām interesēm un ka tās mērķis ir aizstāvēt "*individuālo interešu kopumu*", skat. Poillot, E., "L'action des associations en représentation conjointe", no: Sauphanor–Brouillaud N. u.c., *Les Contrats de Consommation. Règles Communes, Traité de Droit Civil sous la direction de Jacques Ghestin*, LGDJ, 2011, 1075. lpp. (mans izcēlums).

[16] Mans izcēlums. Francijā ar *code monétaire et financier* (Monetārais un finanšu kodekss) L452-2. pantu noteiktām ieguldītāju apvienībām, ja tām ir vismaz divu skarto ieguldītāju pilnvarojums attiecīgi rīkoties, ir piešķirtas tiesības šo ieguldītāju vārdā celt prasību par zaudējumu atlīdzību situācijā, kad vairākiem konkrētiem ieguldītājiem ir nodarīts personisks kaitējums, kam ir kopīga izcelsme vienas un tās pašas personas rīcības dēļ.

[17] Skat. Hodges, C., un Voet, S., *Delivering Collective Redress: New Technologies*, Oksforda, Hart, 2018, 12. lpp., kurā norādīts, ka "daudzus gadus Eiropa ar grūtībām pūlējusies paust skaidru nostāju kolektīvās tiesiskās aizsardzības jomā un izveidot saskaņotu tiesisko regulējumu". Skat. arī Mullenix, L. S., "For the Defense: 28 Shades of European Class Actions", no: Uzelac, A., un Voet, S. (izd.), *Class Actions in Europe, Holy Grail or Wrong Trail?*, Springer, 2021, 43.–69. lpp.

49. Tikai dažās ar patērētāju aizsardzību saistītās jomās tika paredzēts mehānisms rīkojumiem novērst vai izbeigt pārkāpumu (*injunctive relief*), lai aizsargātu patērētāju kolektīvās intereses, neatceļot esošos patērētāju tiesiskās aizsardzības mehānismus.

50. Svarīgākā no šīm normām ir joprojām spēkā esošais Direktīvas 93/13/EEK [18] 7. panta 2. punkts. Minētajā tiesību normā paredzētais mehānisms ļauj dalībvalstīm ieviest tipveida līgumos ietverto negodīgo noteikumu kontroli, patērētāju apvienībām sabiedrības interesēs ceļot prasību novērst vai izbeigt šādu noteikumu izmantošanu [19].

51. Direktīva 98/27/EK [20] tuvināja dalībvalstu normatīvos un administratīvos aktus par prasībām novērst vai izbeigt pārkāpumu, kas celtas tālab, lai aizsargātu patērētāju kolektīvās intereses, kas iekļautas tās pielikumā uzskaitītajās direktīvās [21]. Atbilstoši Direktīvas 98/27 2. apsvērumam "kopējās intereses" jāsaprot kā "intereses, kas [nav gluži vienīgs] to indivīdu interešu [kopums], kuriem pārkāpums ir radījis kaitējumu".

52. Direktīvas 98/27 pielikumā nebija iekļauta neviena atsauce uz *MiFID I* direktīvas priekšteci, proti, Direktīvu 93/22/EEK [22]. Tas šķiet esam piemēroti tāpēc, ka Direktīvas 93/22 mērķis bija tikai saskaņot sākotnējās darbības atļaujas piešķiršanu un darbības nosacījumus ieguldījumu sabiedrībām un tai nebija lielas nozīmes finanšu un ieguldījumu pakalpojumu jomā darbojošos patērētāju aizsardzībā [23].

53. Pēc *MiFID I* direktīvas stāšanās spēkā, neraugoties uz *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktā minēto norādi uz "patērētāju interesēm", Direktīvas 98/27 pielikumā netika izdarīti grozījumi. *MiFID I* direktīva netika iekļauta arī Direktīvas 2009/22/EK par aizliegumiem saistībā ar patērētāju interešu aizsardzību [24] pielikumā. *MiFID I* direktīvas neiekļaušana Direktīvas 2009/22 piemērošanas jomā vēl vairāk norāda uz to, ka patērētāju interešu aizsardzībai *MiFID I* direktīvas jomā paredzēto tiesiskās aizsardzības mehānismu saskaņošanas pakāpe bija zema un joprojām nav mainījusies.

54. Ar Direktīvu (ES) 2020/1828 par pārstāvības prasībām patērētāju kolektīvo interešu aizsardzībai [25] pirmo reizi Eiropas Savienības līmenī tika panākta ievērojamāka kolektīvās tiesiskās aizsardzības saskaņošana [26], aptverot gan aizlieguma pasākumus, gan tiesiskās aizsardzības pasākumus. Šajā direktīvā jēdziens "patērētāju kolektīvās intereses" ir definēts kā "patērētāju vispārējās intereses un, jo īpaši tiesiskās aizsardzības pasākumu nolūkos, patērētāju grupas intereses" [27].

[18] Padomes Direktīva (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.).

[19] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2024. gada 4. jūlijs, *Caixabank* u.c. (Pārskatāmības pārbaude saistībā ar kolektīvo prasību) (C-450/22, EU:C:2024:577, 26. punkts un tajā minētā judikatūra).

[20] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (1998. gada 19. maijs) par aizliegumiem saistībā ar patērētāju interešu aizsardzību (OV 1998, L 166, 51. lpp.).

[21] Skat. kritisko viedokli, ko pauž Hodges, C., *The Reform of Class and Representative Actions in European Legal Systems*, minēts šo secinājumu 12. zemsvītras piezīmē, 10. lpp., kurā norādīts, ka "ir maldīgi iedomāties, ka Savienības pasākumi, konkrēti Direktīva 98/27 par aizliegumiem, saskaņo lielu daļu jau pastāvošo valstu kolektīvo mehānismu. Var pat teikt, ka minētās direktīvas ietekmē vispārēja nostāja tiek drīzāk aizēnota, nevis saskaņota vai vienkāršota".

[22] Padomes Direktīva (1993. gada 10. maijs) par ieguldījumu pakalpojumiem vērtspapīru jomā (OV 1993, L 141, 27. lpp.).

[23] Skat. *MiFID I* direktīvas 2. apsvērumu.

[24] Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa direktīva (OV 2009, L 110, 30. lpp.).

[25] Eiropas Parlamenta un Padomes 2020. gada 25. novembra direktīva, ar ko atceļ Direktīvu 2009/22/EK (OV 2020, L 409, 1. lpp.).

[26] Skat. Kodek, G., "Representative Actions – a Judge's View", Praefatio, *Lex & Forum*, 1. sēj., 2024, 1. lpp., kurā norādīts, ka Direktīva 2020/1828 "atspoguļo skeptisko un patiesībā pat ierobežojošo pieeju, kas jau bija raksturīga agrākajām Savienības iniciatīvām".

[27] Direktīvas 2020/1828 3. panta 3. punkts.

55. Direktīvas 2020/1828 piemērošanas joma ir sevišķi plaša. Tās mērķis ir sasniegt augstu patērētāju tiesību aizsardzības līmeni daudzās jomās, kas saistītas ar patērētāju interesēm, tostarp finanšu pakalpojumu jomā [28]. Tās pielikums aptver tostarp *MiFID II* direktīvas 23.–29. pantu, kuros paredzēti noteikumi ieguldītāju aizsardzības nodrošināšanai.

56. Vairāki Direktīvas 2020/1828 apsvērumi atklāj to, cik dažādi tiesiskās aizsardzības mehānismi pastāvēja tās pieņemšanas laikā, lai aizsargātu patērētāju individuālās, kā arī kolektīvās intereses, tostarp finanšu pakalpojumu jomā. Proti, 13. apsvērumā ir teikts, ka augsta patērētāju tiesību aizsardzības līmeņa sasniegšanai "[minētajā] direktīvā papildus vispārējām patērētāju aizsardzības tiesībām ir jāiekļauj tādas jomas kā [..] finanšu pakalpojumi [..]" un, "tā kā ir pieaudzis patērētāju pieprasījums pēc finanšu un ieguldījumu pakalpojumiem, ir svarīgi uzlabot patērētāju aizsardzības tiesību izpildi minētajās jomās". Direktīvas 2020/1828 11. apsvērumā teikts, ka šim tiesību aktam "nebūtu jāaizstāj *esošie valstu procesuālie mehānismi kolektīvo vai individuālo* patērētāju interešu aizsardzībai" [29]. Visbeidzot 48. apsvērumā teikts, ka "dalībvalstīm būtu jāparedz noteikumi par to, kā koordinēt pārstāvības prasības, individuālas prasības, ko cēluši patērētāji, un *jebkuras citas prasības, kuru mērķis ir patērētāju individuālo un kolektīvo interešu aizsardzība*, kā noteikts Savienības un valsts tiesību aktos" [30].

57. No visa iepriekš minētā izriet, ka *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktā rodamā termina "patērētāju interesēs" tvērums jāsaprot plaši, ļaujot dalībvalstīm atkarībā no valsts tradīcijām, kas var ievērojami atšķirties, paredzēt prasību celšanu patērētāju kolektīvo un arī individuālo interešu aizstāvībai.

58. Tādējādi dalībvalstis – ja tās nolemj piešķirt patērētāju apvienībām *locus standi* celt prasību saskaņā ar *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punkta b) apakšpunktu – var pēc saviem ieskatiem šīs prasības tvērumā ietvert tikai patērētāju kolektīvo interešu aizstāvību. Tās arī var pēc saviem ieskatiem atzīt, kā to izdarījusi Spānija, ka patērētāju apvienības ir tiesīgas aizstāvēt ne tikai patērētāju kolektīvās un vispārējās intereses, bet arī savu biedru individuālās intereses.

59. Tomēr, kā paskaidrošu nākamajā iedaļā, dalībvalstīm piešķirtā rīcības brīvība noteikt prasības tvērumu šajā ziņā ir ierobežota.

c) Par dalībvalstu rīcības brīvības ierobežojumiem MiFID I direktīvas 52. panta 2. punkta piemērošanā

60. *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktā dalībvalstīm ir noteikts pienākums paredzēt, ka viena vai vairākas no tajā norādītajām struktūrām patērētāju interesēs un "saskaņā ar valstu tiesību aktiem" var iesniegt prasību, lai nodrošinātu, ka ir piemēroti valstu noteikumi šīs direktīvas īstenošanai. Tomēr, īstenojot tām *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktā piešķirto rīcības brīvību, dalībvalstīm, kā būtībā norādījusi Komisija, sava rīcības brīvība jāizmanto, ievērojot šajā tiesību normā noteiktos ierobežojumus. Proti, attiecīgais regulējums valsts tiesību aktos nedrīkst apdraudēt šīs tiesību normas lietderīgo iedarbību, ņemot vērā minētās direktīvas mērķus [31].

[28] Skat. Direktīvas 2020/1828 13. apsvērumu, kurā teikts, ka "konkrētāk, tā kā ir pieaudzis patērētāju pieprasījums pēc finanšu un ieguldījumu pakalpojumiem, ir svarīgi uzlabot patērētāju aizsardzības tiesību izpildi minētajās jomās."

[29] Mans izcēlums. Skat. arī 15. apsvērumu, kurā teikts, ka Direktīvai 2020/1828 "nebūtu jāskar I pielikumā uzskaitītie tiesību akti, un tādēļ tai nebūtu [..] jāaizstāj jebkāds izpildes mehānisms, ko varētu ietvert minētie tiesību akti".

[30] Mans izcēlums.

[31] Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2024. gada 11. janvāris, G (Maksa par līguma izbeigšanu pirms termiņa) (C-371/22, EU:C:2024:21, 50. punkts un tajā minētā judikatūra).

61. Runājot konkrētāk par *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktā paredzētās prasības materiālo tvērumu, jāteic, ka no šīs tiesību normas izriet, ka tā aptver valsts tiesību normu pareizu piemērošanu šīs direktīvas īstenošanai patērētāju interesēs, *neizslēdzot nevienu ieguldītāju, kas būtu kvalificējams kā patērētājs* [32].

62. Jēdziens "patērētājs" nav definēts nedz *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktā, nedz kādā citā minētās direktīvas normā. Turpretim *MiFID I* direktīvas 4. pantā ir definēts jēdziens "klients" un divas klientu kategorijas (privātie un profesionālie klienti) [33].

63. Kā pamatoti norādīts tiesību doktrīnā, Savienības tiesībās nav vienotas jēdziena "patērētājs" definīcijas [34]. Katrā direktīvā tiek noteikta tās piemērošanas joma un tiek ietverta sava – konkrētā tiesību akta vajadzībām atbilstoša – jēdziena "patērētājs" definīcija. Tomēr *MiFID I* direktīvā nav noteikts, kas ir "patērētājs". Tādējādi, lai nodrošinātu Eiropas Savienības likumdevēja mērķu ievērošanu patērētāju līgumu jomā, kā arī Savienības tiesību konsekvenci, it īpaši jāņem vērā citos Savienības tiesību aktos ietvertais "patērētāja" jēdziens [35]. Ar patērētāju interešu aizsardzību saistītie juridiskie instrumenti *MiFID I* direktīvas pieņemšanas laikā [36] liecina par konverģenci attiecībā uz noteiktiem būtiskiem jēdziena "patērētājs" definīcijas elementiem [37]. Patērētājs ir fiziska persona, kas darbojas ārpus un neatkarīgi no jebkādas profesionālās darbības vai mērķa un vienīgi ar nolūku apmierināt savas personīgās vajadzības.

64. Šāda patērētāja jēdziena izpratne – kas balstīta uz kritēriju, ka fiziska persona darbojas ārpus savas profesionālās darbības, – pēc savas iedabas ir *objektīva* [38]. Nekas *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktā neliecina par to, ka ieguldītāja klasificēšanai par "patērētāju" saskaņā ar šo tiesību normu būtu jāņem vērā šīs personas finansiālais stāvoklis ieguldījumu veikšanas brīdī un to finanšu instrumentu iedaba un vērtība, kuros ir veikti ieguldījumi.

65. *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktā rodamā atsauce uz "patērētāju interesēm" norāda, ka tie ieguldītāji, kas uzskatāmi par patērētājiem, tā sacīt "pilda divas lomas", proti, ir gan patērētāja, gan ieguldītāja statusā. *MiFID I* direktīvas 53. pants apstiprina šo divējādo statusu. Šī tiesību

[32] *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punkta likumdošanas vēsture liecina par likumdevēja vēlmi šajā normā paredzēto prasību apveltīt ar plašu tvērumu. Priekšlikuma Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par ieguldījumu pakalpojumiem un regulētiem tirgiem, ar ko groza Padomes Direktīvu 85/611/EEK, Padomes Direktīvu 93/6/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2000/12/EK (COM/2002/625 final), 48. panta 2. punktā bija iekļauts ievadteikums "attiecībā uz 1. punktā minētajām pārsūdzības tiesībām". Tādējādi tajā uzskaitīto organizāciju tiesības celt prasību tika tieši sasaistītas ar tiesībām vērsties tiesā par jebkuru lēmumu, kas pieņemts saskaņā ar normatīvajiem vai administratīvajiem aktiem, kā minēts šā priekšlikuma 48. panta 1. punktā. Galīgajā redakcijā minētais ievadteikums gan netika iekļauts.

[33] "Klients" ir definēts kā "jebkura fiziska vai juridiska persona, kam ieguldījumu sabiedrība sniedz ieguldījumu pakalpojumus un/vai papildpakalpojumus". "Profesionāls klients" ir klients, kas atbilst II pielikumā noteiktajiem kritērijiem, savukārt "privātais klients" ir definēts nolieguma formā kā klients, kas nav profesionāls klients.

[34] Stuyck, J., "La notion de consommateur en droit de l'Union européenne", no: Combet, M., *Le droit européen de la consommation au XXIe siècle, État des lieux et perspectives*, Bruylant, 2022, 25. lpp.

[35] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 2. maijs, *Pillar Securitisation* (C-694/17, EU:C:2019:345, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).

[36] Skat. Direktīvas 2009/22 I pielikumā uzskaitītās direktīvas, kas noteic patērētāju interešu aizsardzības noteikumus. Īpaši nozīmīgas direktīvas ir Direktīva 93/13 un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/65/EK (2002. gada 23. septembris) par patēriņa finanšu pakalpojumu tālpārdošanu un grozījumiem Padomes Direktīvā 90/619/EEK un Direktīvās 97/7/EK un 98/27/EK (OV 2002, L 271, 16. lpp.).

[37] Skat. Riassetto, I., "L'investisseur-consommateur à la croisée du droit financier et du droit de la consommation. The investor-consumer at the crossroads of financial and consumer law", *European Journal of Consumer Law – Revue Européenne du Droit de la Consommation*, 2. sēj., 2023, 373. lpp.

[38] Par patērētāja jēdziena objektīvo izpratni skat. spriedumus, 2024. gada 4. jūlijs, *Caixabank* u.c. (Pārskatāmības pārbaude saistībā ar kolektīvo prasību) (C-450/22, EU:C:2024:577, 49. punkts un tajā minētā judikatūra), un 2019. gada 3. oktobris, *Petruchová* (C-208/18, EU:C:2019:825, 55. punkts). Skat. Poillot, E., "Clients et consommateurs en droit bancaire et financier: entre protection subjective et protection objective de la partie faible en droit européen", *Hors-série Banque & Droit*, 2023. gada februāris, 10. lpp., 13. lpp., Prorok, J., "La distinction entre consommateur et investisseur. Commentaire CJUE, 4e chambre, 2 avril 2020, aff. C-500/18, AU c/Reliantco Investments et Reliantco Investments Limassol Sucursala București", *Banque & Droit*, 2020. gada maijs–jūnijs, 48. lpp., 49. lpp.

norma – kā redzams no tās virsraksta – reglamentē ārpustiesas mehānismu, kas regulē ieguldītāju sūdzības. Minētā norma noteic, ka dalībvalstīm jāsekmē sūdzību un prasību lietderīgu un efektīvu procedūru izveide "patērētāju strīdu izšķiršanai attiecībā uz [..] ieguldījumu pakalpojumu un papildpakalpojumu sniegšanu". No minētās tiesību normas izriet, ka ir *ieguldītāju strīdi*, kas kvalificējami kā *patērētāju strīdi*[39].

66. Ieguldītāja un patērētāja divējādo statusu apstiprina *MiFID II* direktīva, kuras apsvērumos ir atsauce uz mērķi nodrošināt *ieguldītāju un patērētāju aizsardzību*[40].

67. Apstiprinājums šim divējādajam statusam rodams arī Direktīvā 2020/1828. Tās 14. apsvērumā ir teikts, ka šī direktīva attiecas uz I pielikumā minēto Savienības tiesību aktu, tostarp *MiFID II* direktīvas, noteikumu pārkāpumiem, *ciktāl minētie noteikumi aizsargā patērētāju intereses*, "neatkarīgi no tā, vai minētie patērētāji tiek saukti par *patērētājiem* [..], *klientiem, privātiem ieguldītājiem, privātiem klientiem* [..] vai vēl kā citādi" (mans izcēlums).

68. No iepriekš minētā izriet, ka *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punkta kontekstā ieguldītāja un patērētāja jēdzieni pastāv līdztekus, veidojot "*saliktu jēdzienu*"[41] "*ieguldītājs/patērētājs*".

69. Minētā līdzāspastāvēšana neietver nekāda veida slieksni attiecībā uz finanšu līdzekļiem vai finanšu instrumentu vērtību, kam būtu pakārtotas *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktā paredzētās tiesības celt prasību. Tādējādi šīs tiesību normas izpratnē veids, kādā patērētājs rīkojas kā ieguldītājs, un it īpaši viņa ieguldījuma summa vai instrumentu sarežģītība vai vērtība neatņem šai personai patērētāja statusu, ciktāl tā rīkojas ārpus savas profesionālās darbības[42].

70. Tātad no iepriekš minētā izriet, ka šādi faktori var nebūt nozīmīgi, nosakot šajā normā uzskaitīto struktūru *locus standi* celt prasību ieguldītāju/patērētāju interešu aizstāvībai. Citiem vārdiem – tiesības celt prasību saskaņā ar *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktu nav *nošķiramas* no ieguldītāju kā patērētāju statusa.

71. Šo struktūru un it īpaši patērētāju apvienību tiesību celt prasību izslēgšana attiecībā uz atsevišķiem patērētāju statusā esošajiem ieguldītājiem netieši *vājinātu* šo statusu, lai gan patiesībā tas nav pakļauts nekādiem ierobežojumiem vai atrunām. Turklāt šo tiesību izslēgšana apdraudētu *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punkta *lietderīgo iedarbību*, kas izpaužas kā tiesības celt prasību visu ieguldītāju/patērētāju interesēs, nenošķirot dažādus šo tiesību līmeņus atkarībā no ieguldījuma apmēra vai iedabas. Šajā ziņā jāņem vērā arī tas, ka *MiFID I* direktīvas mērķis – atbilstoši tās 2. un 31. apsvērumā teiktajam – ir nodrošināt ieguldītājiem augstu aizsardzības līmeni.

72. Šajā gadījumā nav strīda par to, ka Spānijas tiesiskajā regulējumā patērētāju apvienībām ir atzīts *locus standi* pārstāvēt savu biedru tiesības un intereses, kā arī patērētāju vispārējās intereses. Iesniedzējtiesa norāda, ka pamatlietā iesaistītās fiziskās personas ir patērētāji un viņu

[39] Savukārt *MiFID II* direktīvā ārpustiesas mehānisms ir reglamentēts 75. pantā, kura virsrakstā ir skaidri norādīts uz "patērētāju sūdzībām".

[40] Skat. *MiFID II* direktīvas 77., 156. un 166. apsvērumu.

[41] Riassetto, I., "L'investisseur-consommateur à la croisée du droit financier et du droit de la consommation. The investor-consumer at the crossroads of financial and consumer law", minēts šo secinājumu 37. zemsvītras piezīmē, 369.–386. lpp., Riassetto, I., "Prestations de services d'investissement et clauses abusives", no: Henry, X. (red.), *Des contrats civils et commerciaux aux contrats de consommation, Mélanges en l'honneur du Doyen Bernard Gross*, Presses Universitaires de Nancy, 2009, 273. lpp. Skat. arī Poillot, E., "Clients et consommateurs en droit bancaire et financier: entre protection subjective et protection objective de la partie faible en droit européen", minēts šo secinājumu 38. zemsvītras piezīmē, 15. lpp., kurā norādīts, ka abu aizsardzības sistēmu līdzāspastāvēšanas un saiknes pamatā ir LESD 12. pants.

[42] Pēc analoģijas skat. spriedumus, 2019. gada 3. oktobris, *Petruchová* (C-208/18, EU:C:2019:825, 42. punkts), un 2020. gada 2. aprīlis, *Reliantco Investments* un *Reliantco Investments Limassol Sucursala Bucureşti* (C-500/18, EU:C:2020:264, 53. punkts).

patērētāju statuss ir konstatēts. Turklāt šī tiesa norādīja, ka vispārīgi tā ir atzinusi patērētāju apvienību *locus standi* aizstāvēt savus biedrus tiesvedībās, uz kurām ir attiecināma *MiFID I* direktīva. Tomēr tā uzskata, ka patērētāju apvienību *locus standi* jāierobežo, ja tās pārstāv to patērētāju intereses, kuri ir veikuši ieguldījumus sarežģītos finanšu produktos.

73. Tomēr šo secinājumu 69.–71. punktā izklāstīto iemeslu dēļ šāda tiesu veikta interpretācija, kas ierobežo šo apvienību *locus standi*, pamatojoties uz finanšu produkta vērtību vai iedabu, var apdraudēt *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punkta *lietderīgo iedarbību*.

74. No iepriekš minētā izriet, ka, lai gan dalībvalstis, īstenojot *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktu, var pēc saviem ieskatiem izlemt, vai patērētāju apvienībām ir *locus standi* aizstāvēt patērētāju kolektīvās intereses vai vienlīdz arī savu biedru individuālās intereses, šīs tiesības ir saistītas ar šo ieguldītāju kā patērētāju statusu. Produktu veidam vai attiecīgo ieguldītāju/patērētāju veikto ieguldījumu apjomam šajā ziņā nav izšķirošas nozīmes.

d) Par "locus standi" un ļaunprātīgu procedūras izmantošanu, ņemot vērā piemērojamo bezmaksas juridiskās palīdzības režīmu

75. Iesniedzējtiesa ir norādījusi, ka saskaņā ar Spānijas tiesisko regulējumu patērētāju apvienības ir tiesīgas saņemt bezmaksas juridisko palīdzību, ja celtās prasības "tieši attiecas uz vispārējas, ikdienišķas un plaši izplatītas lietošanas vai patēriņa precēm vai pakalpojumiem". Atbilstoši piemērojamajiem valsts tiesību aktiem [43] tas nozīmē, ka patērētāju apvienībām nav jāsedz pretējās puses tiesāšanās izdevumi pat tad, ja šo apvienību prasība tiesā netiek apmierināta. Turklāt patērētāju apvienībām nav pienākuma maksāt ar prasības celšanu saistītos tiesas izdevumus.

76. Iesniedzējtiesa uzskata, ka situācijās, kad patērētāju apvienība ceļ prasību, kas tieši neattiecas tādām "vispārējas, ikdienišķas un plaši izplatītas lietošanas vai patēriņa precēm vai pakalpojumiem" kā, piemēram, sarežģītiem finanšu produktiem, kas ietilpst *MiFID I* direktīvas piemērošanas jomā, pastāv *locus standi* krāpnieciskas vai ļaunprātīgas izmantošanas risks. Šāda ļaunprātība izpaužas tādējādi, ka patērētāju apvienība nepamatoti izmanto "priviliģētās" bezmaksas juridiskās palīdzības režīmu.

77. Šajā ziņā jānorāda, ka, pirmkārt, interpretēt valsts tiesiskajā regulējumā paredzētos nosacījumus, saskaņā ar kuriem patērētāju apvienība ir tiesīga saņemt bezmaksas juridisko palīdzību, ir iesniedzējtiesas ziņā. Proti, valsts tiesai jānoskaidro, vai sarežģīti finanšu produkti ar augstu vērtību ir uzskatāmi par tādiem, kas ietilpst vai neietilpst jēdziena "vispārējas, ikdienišķas un plaši izplatītas lietošanas vai patēriņa preces vai pakalpojumi" tvērumā. Arī noskaidrot šādu produktu klasifikācijas sekas saistībā ar valstī paredzētā bezmaksas juridiskās palīdzības režīma piemērojamību ir valsts tiesas ziņā.

78. Otrkārt, patērētāju apvienību *locus standi* saistībā ar *MiFID I* direktīvu skaidri jānošķir no jautājuma par bezmaksas juridisko palīdzību vai jebkādu iespējamo procedūras ļaunprātīgu izmantošanu.

79. Šajos secinājumos paustais viedoklis, ka *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktā paredzētais patērētāju apvienību *locus standi* nav ierobežojams, pamatojoties uz attiecīgo finanšu produktu vērtību vai iedabu, neskar jautājumu, vai, pamatojoties uz šādu kritēriju, var tikt ierobežota šīm apvienībām piešķiramā bezmaksas juridiskā palīdzība.

[43] Skat. šo secinājumu 7. punktu.

80. Šajā ziņā jānorāda, ka *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktā (nedz arī kādā citā toreiz piemērojamā Savienības tiesību aktā) nav ietverta neviena tiesību norma, kas reglamentētu bezmaksas juridiskās palīdzības nodrošināšanu ar *locus standi* apveltītajām struktūrām. No tā izriet, ka, tā kā nav Savienības tiesiskā regulējuma par bezmaksas juridiskās palīdzības nodrošināšanu patērētāju apvienībām, kad tās ceļ prasību patērētāju interešu aizstāvībai saistībā ar *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punktu, katras dalībvalsts tiesību sistēmā jānosaka šādas normas atbilstoši procesuālās autonomijas principam, tomēr ar nosacījumu, ka tās nav mazāk labvēlīgas nekā normas, kas regulē līdzīgas situācijas, kurās tiek piemērotas iekšējās tiesības (līdzvērtības princips), un nepadara par neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina to tiesību izmantošanu, kas piešķirtas Savienības tiesībās (efektivitātes princips) [44].

81. Runājot par līdzvērtības principu, jāteic, ka Tiesas rīcībā nav informācijas, kas tai radītu šaubas par pamatlietā aplūkojamo procesuālo normu atbilstību šim principam.

82. Proti, ja vien iesniedzējtiesas veicamajā pārbaudē neizrādīsies citādi, no Likuma 1/1996 2. papildnoteikuma izriet, ka noteikums, saskaņā ar kuru patērētāju apvienības ir tiesīgas saņemt bezmaksas juridisko palīdzību gadījumos, kad celtās prasības tieši attiecas uz vispārējas, ikdienišķas un plaši izplatītas lietošanas vai patēriņa precēm vai pakalpojumiem, ir piemērojams visām attiecīgajām prasībām neatkarīgi no tā, vai tās ir balstītas uz Savienības vai valsts tiesisko regulējumu.

83. Par efektivitātes principu Tiesa jau ir nospriedusi, ka ikviens gadījums, kad rodas jautājums, vai valsts procesuālo tiesību norma padara neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtina Savienības tiesību piemērošanu, jāanalizē, ņemot vērā šīs tiesību normas nozīmi visā procesā, šā procesa norisi un īpatnības dažādās valsts iestādēs. Šajā ziņā vajadzības gadījumā jāņem vērā tādi valsts tiesu sistēmas pamatā esošie principi kā tiesību uz aizstāvību aizsardzība, tiesiskās noteiktības princips un procesa pienācīga norise [45].

84. Turklāt valsts tiesiskais regulējums, kas ierobežo piekļuvi bezmaksas juridiskajai palīdzībai, var ietekmēt tiesības vērsties tiesā un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā nostiprināto tiesību efektīvas aizsardzības tiesā principu [46]. Minētās tiesības paredz, ka bezmaksas juridiskā palīdzība ir nodrošināma tiem, kuriem nav pietiekamu līdzekļu, ja šī palīdzība ir nepieciešama, lai nodrošinātu piekļuves tiesai efektivitāti [47].

85. Šajā gadījumā, ja vien valsts tiesas veicamajā pārbaudē neizrādīsies citādi, ir redzams, ka patērētāju apvienību tiesības uz bezmaksas juridisko palīdzību ir atkarīgas nevis no apvienības finansiālā stāvokļa, bet gan tikai no strīdā aplūkoto preču vai pakalpojumu iedabas. Redzams arī tas, ka piemērojamie valsts tiesību akti aptur principu "zaudētājs maksā" par labu patērētāju apvienībām [48].

44 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 20. septembris, *EOS KSI Slovensko* (C-448/17, EU:C:2018:745, 36. punkts).

45 Spriedums, 2014. gada 27. februāris, *Pohotovosť* (C-470/12, EU:C:2014:101, 51. punkts).

46 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 22. decembris, *DEB* (C-279/09, EU:C:2010:811, 29.–31. punkts).

47 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 27. februāris, *Pohotovosť* (C-470/12, EU:C:2014:101, 53. punkts).

48 Par patērētāju apvienību finansēšanu kolektīvās tiesiskās aizsardzības kontekstā skat. Hodges, C., *The Reform of Class and Representative Actions in European Legal Systems*, minēts šo secinājumu 12. zemsvītras piezīmē, 234. lpp., kurā norādīts, ka "vairāk vai mazāk pasargāt nevalstiskās organizācijas no kārtulas "zaudētājs maksā" ir teorētiski iespējams, taču [..] bezprincipiāls risinājums". Jāteic, ka Direktīvā 2020/1828 princips "zaudētājs maksā" ir nostiprināts attiecībā uz pārstāvības prasībām par tiesiskās aizsardzības pasākumiem. Kā noteikts minētās direktīvas 12. pantā, "dalībvalstis nodrošina, ka zaudējušajai pusei pārstāvības prasībā par tiesiskās aizsardzības pasākumiem ir jāsedz tiesāšanās izmaksas, kas radušās uzvarējušajai pusei, saskaņā ar nosacījumiem un izņēmumiem, kas paredzēti valsts tiesību aktos, kuri vispārēji piemērojami tiesvedībai".

86. Ciktāl valsts tiesībās ir paredzēts labvēlīgs režīms patērētāju apvienībām un tiek izdarīta atkāpe no principa "zaudētājs maksā", ar produkta iedabu saistītie kritēriji, kam valsts tiesiskajā regulējumā ir pakārtota šā režīma izmantošana, – atbilstoši tam, kā tos interpretē valsts tiesas, – nešķiet esam tādi, kas varētu apdraudēt efektivitātes principu [49].

87. Turklāt, tā kā *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punkts vēlreiz apliecina Hartas 47. pantā nostiprinātās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību [50], jākonstatē, ka saskaņā ar attiecīgo valsts tiesisko regulējumu bezmaksas juridisko palīdzību patērētāju apvienībām var piešķirt, neprasot pierādījumus par pietiekamu līdzekļu neesamību. Šādos apstākļos šis īpašais bezmaksas juridiskās palīdzības režīms nav tāds, kas varētu ietekmēt patērētāju apvienības tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

88. Tāpat jāpiebilst, ka valsts tiesību aktos paredzētie kritēriji, lai patērētāju apvienības varētu izmantot īpašo juridiskās palīdzības režīmu, neietekmē – kā Spānijas valdība apgalvojusi tiesas sēdē un ja vien iesniedzējtiesas veicamajā pārbaudē neizrādīsies citādi – patērētāju statusā esošo atsevišķo ieguldītāju tiesības celt individuālu prasību un saskaņā ar attiecīgajām valsts tiesību normām lūgt piešķirt bezmaksas juridisko palīdzību, ja viņiem nav pietiekamu līdzekļu.

89. Arī valsts tiesību aktu piemērošana ar nolūku sodīt par ļaunprātīgu tiesāšanos un nepamatotiem prasījumiem ir valsts tiesas ziņā [51].

90. Šādos apstākļos jānorāda, ka tas vien, ka patērētāju apvienība ceļ prasību to ieguldītāju/patērētāju vārdā, kuriem ir ievērojami finanšu līdzekļi un kuri ir ieguldījuši līdzekļus sarežģītos produktos, *pats par sevi* nav uzskatāms par procesuālo noteikumu apiešanu, kas atņemtu patērētāju apvienībai *locus standi*.

91. No manas iepriekš izklāstītās analīzes [52] izriet, ka jebkura atšķirīga interpretācija apdraudētu *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punkta lietderīgo iedarbību.

92. Ņemot vērā visu iepriekš izklāstīto, *MiFID I* direktīvas 52. panta 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj valsts judikatūru, kas izņēmuma kārtā ierobežo patērētāju apvienību *locus standi* pārstāvēt kādu patērētāju statusā esošu ieguldītāju konkrētu kategoriju individuālās intereses, pamatojoties uz to finanšu produktu monetāro vērtību un iedabu, kuros šie ieguldītāji ir veikuši ieguldījumus. Tas gan neskar jautājumu par to, vai, pamatojoties uz šādiem kritērijiem, var ierobežot bezmaksas juridisko palīdzību un no tās izrietošo atbrīvojumu no tiesas izdevumu samaksas un pretējās puses tiesāšanās izdevumu segšanas.

[49] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 27. februāris, *Pohotovosť* (C-470/12, EU:C:2014:101, 54. punkts).

[50] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 13. septembris, *UBS Europe* u.c. (C-358/16, EU:C:2018:715, 57. punkts).

[51] Ļaunprātīgas tiesāšanās jautājums Direktīvā 2020/1828, kā redzams, atstāts dalībvalstu ziņā. Minētās direktīvas 39. apsvērumā teikts, ka, "lai izvairītos no ļaunprātīgas tiesāšanās riska, dalībvalstīm būtu jāpieņem jauni noteikumi vai jāpiemēro esošie valsts tiesību aktu noteikumi, tā lai tiesa vai administratīvā iestāde var nolemt izbeigt acīmredzami nepamatotas lietas, tiklīdz tiesa vai administratīvā iestāde ir saņēmusi vajadzīgo informāciju, ar kuru var pamatot šādu lēmumu".

[52] Šo secinājumu 71. punkts.

V. Secinājumi

93. Ierosinu Tiesai uz *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija) uzdoto prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/39/EK (2004. gada 21. aprīlis), kas attiecas uz finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza Padomes Direktīvas 85/611/EEK un 93/6/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2000/12/EK un atceļ Padomes Direktīvu 93/22/EEK, 52. panta 2. punkts

jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj valsts judikatūru, kas izņēmuma kārtā ierobežo patērētāju apvienību *locus standi* pārstāvēt kādu patērētāju statusā esošu ieguldītāju konkrētu kategoriju individuālās intereses, pamatojoties uz to finanšu produktu monetāro vērtību un iedabu, kuros šie ieguldītāji ir veikuši ieguldījumus. Tas gan neskar jautājumu par to, vai, pamatojoties uz šādiem kritērijiem, var ierobežot bezmaksas juridisko palīdzību un no tās izrietošo atbrīvojumu no tiesas izdevumu samaksas un pretējās puses tiesāšanās izdevumu segšanas.